

KATHOLIEKE UNIVERSITEIT
LEUVEN

Werken aan geletterdheid in het
secundair onderwijs: een uitdaging voor
iedereen!

Eindtermen leesvaardigheid

- Leerlingen kunnen diverse tekstsoorten begrijpend lezen/ functioneel schrijven, en daarbij de nodige ondersteunende kennis en strategieën inzetten.
- Cf. Geletterdheid = “Geletterdheid is de kennis en vaardigheid die nodig is om via geschreven taal te communiceren en informatie te verwerken, de vaardigheid om met numerieke en grafische gegevens om te gaan en vaardigheden ICT” (Plan Geletterdheid Verhogen Vlaamse Gemeenschap): eisen nemen toe in 21ste- eeuwse kennis- en informatiemaatschappij

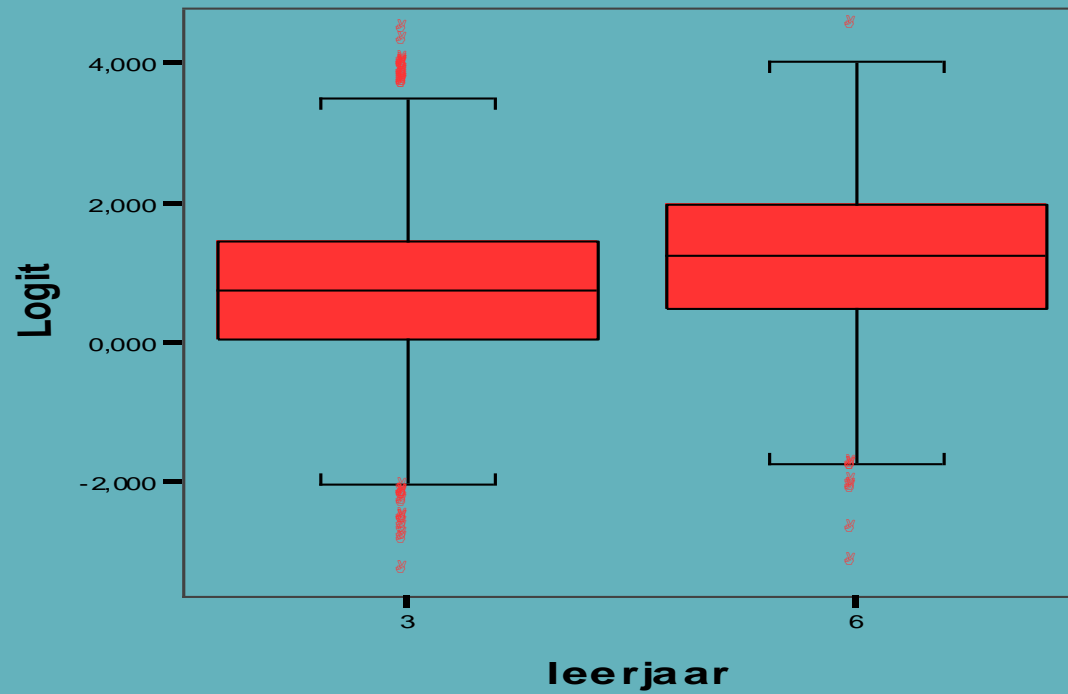

Harde feiten

- Er zijn grote verschillen tussen de leesvaardigheidsscores van leerlingen met hoge SES en die met lage SES in het lager en het secundair onderwijs (Belfi e.a., 2011; PISA 2009)
- De leesvaardigheid van grote groepen jongeren in het BSO verbetert nog nauwelijks tussen 3 BSO en 6 BSO (Van den Branden & Jaspaert, 2010).

Geletterdheid 3 BSO – 6 BSO

Harde feiten (2)

Vlaamse jongeren zijn goed in lokaliseren van specifieke informatie in een tekst, maar minder goed in het structurerend en beoordelend lezen van informatieve teksten (cf. academische geletterdheid), én minder goed in het reflecteren over teksten en interpreteren van globale inhoud van tekst (PISA 2009; Periodieke Peiling Nederlands, 2010).

Harde feiten (2)

- Leerlingen zijn te weinig kritisch ingesteld t.o.v. activerende en persuasieve teksten (Periodieke peiling Nederlands 2010)
- 15-jarige Vlaamse leerlingen lezen niet graag (PISA, 2009).

<http://www.klasse.be/archief/leestechiek-supertop-leesplezier-superflop/>

Periodieke peiling Nederlands

Voor luisteren en lezen “blijken leerlingen meer moeite te hebben met opgaven over wervende teksten. Ze stellen zich vaak nog te weinig kritisch op ten opzichte van wervende teksten of de media. Leerlingen zetten betere lees- en luisterprestaties neer wanneer ze informatie uit een tekst moeten selecteren dan wanneer ze informatie moeten afleiden, combineren, ordenen, interpreteren of evalueren.” (p.53)

Instream hoger onderwijs

- Studenten hebben relatief weinig problemen met beantwoorden van letterlijke, gerichte vragen, maar meer problemen met structurerend lezen
 - Studenten hebben grote moeite met het schrijven van een samenvatting (bv. van 3 teksten naar 1 samenvatting)
- “Wat verontrustend is dat sommigen van hen aangaven dat ze nog nooit een samenvatting hadden geschreven...” (p. 61)*

(Peters & Van Houtven, 2010; zie ook Basstanie & Verelst, 2011)

Instream hoger onderwijs

- Schrijfvaardigheid:
 - vooral problemen met structureren van teksten (tekstopbouw) en hanteren wetenschappelijke stijl (De Wachter en Heeren, 2011)
 - minder uitgesproken problemen met spelling en grammatica

Leesonderwijs: de overheersende praktijk

- Vragen beantwoorden
- Eén tekst
- Identificeren en reproduceren van lokale elementen
- Kwaliteit leesmethoden daalt naargelang de 'onderwijsstroom'

(Bonset en Braaksma, 2008; Databank Het Schoolvak Nederlands onderzoek – taalunieversum.org)

Hedendaags leesonderwijs

- Doelgericht lezen: leerlingen lezen tekstmateriaal om een bepaald doel te bereiken
- Actief en interactief lezen: de activiteit van de leerling staat centraal; de leerling reflecteert hardop over die leesactiviteit (in krachtig leesonderwijs wordt veel stilgelezen en wordt er veel hardop over de stilgelezen passages nagedacht)
- Flexibel lezen: Verscheidenheid aan tekstsoorten, leesstrategieën, leesdoelen komen aan bod
- Strategisch lezen: leerlingen passen hun leesstijl en leesstrategieën aan aan het doel dat ze moeten bereiken

Verwerkingsopdrachten

- Meer dan “ik vind het letterlijk in de tekst”-vragen; ook opdrachten die eisen dat leerlingen verbanden tussen tekstonderdelen of diverse teksten leggen, en erover reflecteren
- Toewerken naar een concreet eindproduct waarin begrip en informatieverwerking moet uitvloeien: invullen van een schema, uitschrijven/uitspreken van een opinie, standpunt, besluit, maken van een affiche, brochure, folder, maken van samenvatting...
- Integratie van vaardigheden en van ICT in leesonderwijs (Bogaert en Van den Branden, 2011; Belfi e.a., 2013)

Bruikbare leesstrategieën

- Voorkennis activeren
- Voorspellend lezen
- Hoofdzaken van bijzaken onderscheiden
- Tekstsoort en tekststructuur herkennen (bv. via signaalwoorden, begin-/eindzinnen alinea's, tussenkopjes...)
- Tekstbegrip bewaken
- Tekstsoort en leesdoel bepalen

(zie o.a. HTNO-databank – onderzoek naar leesstrategieënonderwijs; Belfi e.a., 2011; Duke & Pearson, 2002)

Hedendaags schrijfonderwijs

- Werken vanuit motiverende, complete schrijftaken
- Procesmatige aanpak (met feedback en revisie; interactie; OVUR-model)
- Integratie van multimedia

(Belfi e.a., 2013; Bogaert en Goossens, 2011)

Werken aan geletterdheid doorheen het curriculum

- Taalgericht vakonderwijs; “Content-and-language integrated learning”; “Literacy across the curriculum” (Hajer & Meestringa, 2008; Belfi e.a., 2013)
- Voorbeeld: Project G-kracht

DOCSITE

Geletterdheid

In de kijker:
G-Kracht: de resultaten

[Lees meer >](#)

G-KRACHT | **GELAARSD, GESPOORD, GELETTERD**

Typ hier je zoekterm(en)

START | FAQ | IN BEELD | STAPPENPLAN | G-SCAN | VUISTREGELS | DIGITALE GELETTERDHEID | BELEID | RESULTATEN | LITERATUUR

U bent hier: Geletterdheid secundair onderwijs > G-Kracht >

Welkom op de pagina's van G-Kracht

Centrum voor
Taal ^{en} 2
Onderwijs

Werken aan geletterdheid in beroepsrichtingen

In de schooljaren 2009-2011 werkte het Centrum voor Taal en Onderwijs samen met tien Vlaamse scholen een aanpak uit om de geletterdheid van leerlingen in beroepsrichtingen te verhogen. Bij het project waren meer dan honderd leerkrachten algemene, technische en praktijkvakken uit verschillende richtingen betrokken.

Op deze pagina's vind je informatie over de aanpak en de achtergronden van dit project. In de verschillende onderdelen van het menu vind je instrumenten,

G-krachtige leeromgeving werkt!

Om laaggeletterdheid te voorkomen is het nodig dat leerlingen heel veel kansen krijgen om aan geletterdheid te werken. Dat gebeurt het best door het omgaan met schriftelijke informatie in te bedden in zinvolle, relevante en functionele activiteiten.

Uit onderzoek blijkt dat de integratie van geletterdheidsvaardigheden in vakinhouden en vakpraktijken de beste manier is om het geletterdheidsniveau van leerlingen te verhogen. Leerlingen zijn veel gemotiveerder om geletterdheidstaken uit te voeren als zij direct het nut daarvan ervaren in de (beroeps)praktijk.

Dat deze aanpak werkt, blijkt duidelijk uit de vooruitgang die de leerlingen van de deelnemende BSO-en TSO-scholen boekten.

Ook [Wablieft](#) was onder de indruk van de resultaten en kende haar jaarlijkse prijs voor Duidelijke Taal toe aan dit project.

- » [Lees het juryrapport van Wablieft \(pdf\)](#)
- » [Lees het artikel in Wablieft \(pdf\)](#)
- » [Lees de vuistregels voor een G-krachtige leeromgeving \(pdf\)](#)
- » [Bekijk de filmpjes](#)

Samenvattend....

- De lat hoog (hoger?) voor alle leerlingen op het vlak van geletterdheid
- Kansen grijpen doorheen het curriculum: geletterheidsbevordering sterker stimuleren in andere vakken dan het vak Nederlands (cf. taalbeleid)
- Sterker inzetten op hedendaagse vormen van informatieverwerving (o.a. structurerend en evaluerend lezen/schrijven)
- Curricula secundair en hoger onderwijs beter op mekaar afstemmen, inclusief een taalbeleid in het hoger onderwijs

Referenties

- Basstanie, J. & Verelst, K. (2010). Sociaal door taal? Naar een beleid aan het departement Sociaal Werk van de Katholieke Hogeschool Kempen. In E. Peters & T. Van Houtven (Reds.), *Taalbeleid in het hoger onderwijs: de hype voorbij?* (p.105-119). Leuven: Acco.
- Belfi e.a. (2013). Beter leren lezen en schrijven. Handvatten voor een effectieve aanpak in het basis- en het secundair onderwijs. Brussel: Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming.
- Belfi, B. e.a. (2011). Vorderingen van leerlingen in het leren van het Nederlands. Beleidssamenvatting en aanbevelingen. Leuven: KU Leuven (OBPWO-rapport).
- Bogaert, N. & Van den Branden, K. (2011). *Handboek taalbeleid secundair onderwijs*. Leuven: Acco.
- Bonset, H., & Braaksma, M. (2008). *Het schoolvak Nederlands opnieuw onderzocht. Een inventarisatie van onderzoek van 1997 tot en met 2007*. Enschede: SLO.
- De Wachter, L. & Heeren, J. (2011). *Taalvaardig aan de start. Een behoefteanalyse rond taalproblemen en remediëring van eerstejaarsstudenten aan de KU Leuven*. Leuven: Interfacultair Instituut voor Levende Talen/KU Leuven.
[https://ilt.kuleuven.be/cursus/docs/Behoefteanalyse_TaalVaST.pdf].

Referenties

- Duke, N. K., & Pearson, P. D. (2002). Effective practices for developing reading comprehension. In A. E. Farstrup & S. J. Samuels (Eds.), *What research has to say about reading instruction* (3rd ed., pp. 205–242). Newark, DE: International Reading Association.
- Hajer, M., & Meestringa; T. (2008). *Handboek taalgericht vakonderwijs*. Bussum: Coutinho.
- Jaspaert, K., & Van den Branden, K. (2011). Literacy for all. In K. Van den Branden, M. Van Houtte, & P. Van Avermaet (Eds.), *Equity and excellence in education: towards maximal learning opportunities for all* (pp. 215-235). New York: Routledge.
- Peters, E., & Van Houtven, T. (red.). *Taalbeleid in het hoger onderwijs: de hype voorbij?* Leuven: Acco.
- Van Keer, H. (2006). *Een boek voor twee. Strategieën voor begrijpend lezen via peer tutoring*. Antwerpen: Garant.